

Don Quijote

2022—23

SÄSONG

Malmö SymfoniOrkester
Ralf Weikert, dirigent
Susanja Nielsen, viola
Andreas Brantelid, cello
Marika Fältskog, konsertmästare

TOR / 29 SEPT / 19.00

ARNOLD SCHÖNBERG

TEMA OCH VARIATIONER

Arnold Schönberg är en av 1900-talets stora musikaliska innovatörer, främst genom tolvtonstekniken, som han utvecklade i början av seklet. Han var kompositions-lärare i Berlin fram till Hitlers maktöver-tagande 1933, då han tvingades i exil och hamnade i USA, där han tillbringade resten av sitt liv. Det var där han skapade det här stycket 1943. Temat presenteras i de 21 första takterna, och har något högtidligt och processionsartat över sig. Verket är inte komponerat i tolvtonsteknik, men är inte heller konventionellt. Istället för att presentera de sju variationerna som tydligt avgränsade enheter, följer de på varandra i ett sömlöst flöde. Det gör det svårare att följa med i skiftningarna, men det blir å andra sidan en mer sammanhållen komposition.

MAX REGER

VARIATIONER OCH FUGA ÖVER ETT TEMA AV MOZART

Som utgångspunkt för det här stycket har Max Reger tagit de första åtta takterna i Mozarts *Pianosonat nr 11*, som kanske är mest känd för sin sista sats, den ekvilibristiska *Rondo Alla Turca*. Men början går i graciöst andante. Temat presenteras av klarinetter och oboe, för att sedan upprepas av stråkarna. Sedan följer åtta, tydligt indelade variationer. I den första är melodin i princip oförändrad, men stråkarna har brutit sig loss och flaxar bredvid i eleganta ornament. Andra variationen (poco agitato) har något oroligt, instabilt över sig, och när man kommer till den

korta fjärde variationen (vivace) är det svårt att känna igen sig. Sista satsen är en fuga.

Max Reger var verksam i framförallt München och Leipzig. Under de sista åtta åren av sitt liv var han professor i komposition och också internationellt känd som konsertpianist och dirigent.

RICHARD STRAUSS

DON QUIJOTE, VARIATIONER ÖVER ETT RIDDERLIGT TEMA

Decennierna innan Richard Strauss slog världen med häpnad med sin operakonst, ägnade han sig åt tondikter, det vill säga symfonisk programmusik som berättar en historia eller beskriver platser eller förlopp. Senare under säsongen (13 april 2023) framför MSO den första av de tio han skrev, *Aus Italien* från 1886. Andra kända exempel är *Also sprach Zarathustra*, *Macbeth* och *Till Eulenspiegels lustiga upptåg*.

När han 1897 skrev sitt sjunde verk i den här genren, *Don Quijote*, valde han tema- och-variationer-formen. Efter en inledning på 6-7 minuter, presenterar en solocello temat, som representerar huvudpersonen, den förvirrade ”Riddaren av den sorgliga skepnaden”, medan hans väpnare Sancho Panza gestaltas av basklarinett, eufonium och altfiol. Sedan följer tio variationer som beskriver olika episoder i Cervantes saga. I den första kämpar Don Quijote mot väderkvarnarna, i den andra mot kejsar Alifanfaronns här, som i själva verket är en fårskock. Den tredje är en dialog mellan riddaren och väpnaren, och så vidare. I finalen har Don Quijote kommit till sans igen och försöker få ordning på livet efter det förryckta, men fantastiska riddaräventyret. I slutet dör han.

RALF WEIKERT

DIRIGENT

Den österrikiske dirigenten Ralf Weikert har en lång rad meriter inom operagenren. Han har haft konstnärliga ledarskap och positioner som chefsdirigent vid Theater Bonn, Oper Frankfurt, Mozarteumorchester Salzburg och Salzburger Landestheater, Opernhaus Zürich och Richard Wagner Festival Wels. Som frilansande operadirigent har Weikert gästtat Deutsche Oper Berlin, The Metropolitan Opera New York, San Francisco Opera, Wiener Staatsoper, Bayerische Staatsoper München och en lång rad andra operahus. Som orkesterdirigent har han varit inbjuden av bland andra Berliner Philharmoniker, Wiener Philharmoniker, Tonhalle-Orchester Zürich och Wiener Symphoniker. Weikert vann första pris i den prestigefyllda Malko Competition 1965 vilket blev starten på en lysande karriär.

SUSANJA NIELSEN

VIOLA

År 2018 anställdes Susanja Nielsen som stämledare för violastämman i Malmö SymfoniOrkester (MSO). Dessförinnan spelade hon med många svenska och internationella orkestrar. Hon inledde sin utbildning som ”Jungstudent” på Musikhögskolan i Münster, därefter kandidatstudier vid Kungliga Musikhögskolan vid Edsbergs Slott i Stockholm, masterstudier vid Hochschule für Musik Hanns Eisler i Berlin och hon avslutade med Concert Musicus på Koninklijk Conservatorium, Bryssel. Hon hade anställningar i Aarhus Symfoniorkester och Norrlandsoperans Symfoniorkester innan hon tillträdde tjänsten i MSO.

ANDREAS BRANTELID

CELLO

Andreas Brantelid är en av de mest efterfrågade cellisterna idag. Med världen som arbetsfält har han samarbetat med orkestrar som London Philharmonic Orchestra och Mahler Chamber Orchestra. Dirigentsamarbetena inkluderar Andris Nelsons och Daniel Barenboim och inom kammarmusiken har Brantelid framträtt på flera ledande internationella festivaler. År 2006 tog han första pris i Eurovision Young Musicians Competition följt av BBC New Generation Artist och första pris i Carl Nielsen Competition.

MALMÖ SYMFONIORKESTER (MSO) är en av Sveriges ledande symfoniorkstrar med hög internationell nivå och en bred klassisk orkesterrepertoar. I samarbeten med tidigare chefsdirigenter som Vasilij Sinajski, Marc Soustrot och Robert Trevino har repertoaren breddats mot ryska och franska verk, och med Trevino växte idén med festivaltonsättare fram. MSO har en stark förankring i nutida repertoar med beställningsverk av vår tids ledande tonsättare.

År 2019 utsågs Sveriges internationelle stjärntrumpetare Håkan Hardenberger till MSOs hedersartist. MSO arbetar med cross over-projekt i samarbete med artister som Avishai Cohen och Lill Lindfors. Lokala och regionala samarbeten sker genom Nallekonserter, Jul- och Familjekonserter, El sistema-inspirerade Side by Side-konserter med Malmö Kulturskola, Filmmusikkonserter, Joystick-konserter med datorspelsmusik och konsertprojekt med Musikhögskolan i Malmö.

ARNOLD SCHÖNBERG (1874–1951)

Tema och variationer i G-dur, op. 43b (1943), 14 min.

MAX REGER (1873–1916)

Variationer och fuga över ett tema av Mozart, op. 132 (1914), 33 min.

1. Tema – Andante grazioso
2. I. L'istesso tempo
3. II. Poco agitato
4. III. Con moto
5. IV. Vivace
6. V. Quasi presto
7. VI. Sostenuto – quasi allegretto
8. VII. Andante grazioso
9. VIII. Molto sostenuto
10. Fuga – Allegretto grazioso

— Paus / 25 min. —

RICHARD STRAUSS (1864–1949)

Don Quijote, variationer över ett ridderligt tema för cello och stor orkester, op. 35 (1897), 40 min.

1. Introduktion
2. Riddaren av den sorgliga skepnaden
3. Sancho Panza, väpnare
4. I. Äventyret med väderkvarnarna
5. II. Kejsar Alifanfarons här
6. III. Riddaren och hans vapendragare
7. IV. Pilgrimernas procession
8. V. Don Quijotes riddarvaka
9. VI. Dulcineas förtrollning
10. VII. Färden genom luften
11. VIII. Den förhäxade båten
12. IX. De elaka trollkarlarna
13. X. Riddaren av den blanka månen
14. Final: Don Quijote dör

